

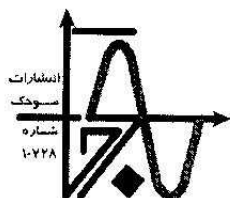
مراکز شیعه پژوهی

در بریتانیا

تالیف:

سوسن قاسمی حیدری

www.ketab.ir

انتشارات موجک

سرشناسه: قاسمی حیدری، سوسن، ۱۳۶۴.

عنوان و نام پدیدآور: مراکز شیعه پژوهی در بریتانیا / سوسن قاسمی حیدری

مشخصات نشر: تهران: انتشارات موجک، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری: ۲۱۲ ص، وزیر

شابک: ۰-۱۶-۸۷۹۹-۶۰۰-۹۷۸، ۶۳۰۰۰۰ ریال

وضعیت فهرست نویسی: فیا.

یادداشت: مراکز شیعه پژوهی

موضوع: مراکز شیعه پژوهی در بریتانیا

رده بندی کنگره: ۱۳۹۶ ج ۳ / ۴۵ / ۳ HD

رده بندی دیویی: ۱۲۳۹/۲۵۶

شماره کتابشناسی ملی: ۴۷۹۵۱۲۳

انتشارات موجک

تلگرام: ۰۹۰۱۷۶۷۲۵۰۲ کانال: telegram.me/mojak1

تلفن مرکز پخش: ۰۲۶۳۲۷۰۵۳۱۸ - ۰۲۶۳۲۷۲۱۸۱۹ - ۰۲۱۶۶۱۲۷۵۹۳ - ۰۱۶۶۴۲۹۷۳۳

ایمیل: mojakpublication@yahoo.com

سایت: www.mojak.ir

عنوان: مراکز شیعه پژوهی در بریتانیا

تالیف: سوسن قاسمی حیدری

طراح جلد: سیده زهرا روشنایی

مشخصات ظاهری: ۲۱۲ صفحه، قطع وزیری

چاپ اول: بهار ۱۴۰۰، تیراژ: ۵۰۰ جلد

قیمت: ۶۳۰۰۰۰ ریال، شابک: ۰-۱۶-۸۷۹۹-۶۰۰-۹۷۸

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای انتشارات موجک محفوظ است. هیچ شخص حقیقی و حقوقی حق چاپ و تکثیر این اثر را به هر شکل و صورت اعم از فتوکپی، چاپ کتاب و ... را ندارد. متخلفین به موجب بند ۵ ماده قانون حمایت از ناشرین تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

سخن مولف ۱

پیشگفتار ۳

فصل اول: کلیات ۵

۱-۱ تبیین مسأله‌ی پژوهشی و اهمیت آن ۵

۲-۱ اهداف تحقیق ۶

۳-۱ پرسش‌ها و فرضیه‌های ویژه‌ی تحقیق ۶

۴-۱ واژگان کلیدی ۷

۵-۱ پیشینه و تاریخچه‌ی موضوع تحقیق ۸

۶-۱ روش انجام تحقیق ۹

۷-۱ معرفی و ارزیابی گزیده‌ای از منابع ۹

فصل دوم: وضعیت مسلمانان و شیعیان در بریتانیا ۱۳

۱-۲ مقدمه ۱۳

۲-۲ گروه‌های مختلف مذهبی در بریتانیا ۱۴

۱-۲-۲ مسیحیان کاتولیک ۱۵

۲-۲-۲ مسیحیان پروتستان ۱۵

۳-۲-۲ جامعه یهودیان ۱۵

- ۱۵..... ۴-۲-۲ جامعه سیک ها
- ۱۵..... ۵-۲-۲ جامعه هندو
- ۱۵..... ۶-۲-۲ بودیسم
- ۱۶..... ۷-۲-۲ دیگر جوامع مذهبی
- ۱۶..... ۸-۲-۲ جنبش های جدید مذهبی
- ۱۶..... ۹-۲-۲ جامعه مسلمانان انگلیس
- ۱۶..... ۳-۲ شهرهای اصلی بریتانیا
- ۱۷..... ۱-۳-۲ آکسفورد
- ۱۷..... ۲-۳-۲ ادینبرو
- ۱۷..... ۳-۳-۲ برادفورد
- ۱۸..... ۴-۳-۲ بریستول
- ۱۸..... ۵-۳-۲ بیرمنگهام
- ۱۸..... ۶-۳-۲ کمبریج
- ۱۹..... ۷-۳-۲ لندن
- ۲۰..... ۸-۳-۲ منچستر
- ۲۰..... ۹-۳-۲ میدلندز غربی
- ۲۰..... ۱۰-۳-۲ دورهام
- ۲۱..... ۴-۲ توزیع جغرافیایی مسلمانان در بریتانیا
- ۲۱..... ۱-۴-۲ انگلستان
- ۲۲..... ۲-۴-۲ اسکاتلند
- ۲۲..... ۳-۴-۲ ویلز
- ۲۲..... ۴-۴-۲ ایرلند شمالی
- ۲۲..... ۵-۲ ورود اسلام به اروپا
- ۲۸..... ۶-۲ پیشینه ی اسلام در بریتانیا
- ۳۱..... ۷-۲ جامعه شناسی مسلمانان در بریتانیا

۳۲	..... ترکیب ملیتی	۱-۷-۲
۳۲	..... جمعیت مسلمانان در بریتانیا	۲-۷-۲
۳۶	..... آمار و ارقام مسلمانان در بریتانیا	۸-۲
۳۸	..... جایگاه علمی و اجتماعی مسلمانان در بریتانیا	۹-۲
۳۹	..... جایگاه اقتصادی مسلمانان در بریتانیا	۱۰-۲
۴۲	..... وضعیت جوانان شیعه در انگلستان	۱۱-۲
۴۳	..... وضعیت تحصیلی و آموزشی جوانان شیعه	۱۲-۲
۴۴	..... محرم و عاشورا در بریتانیا	۱۳-۲
۴۶	..... مساجد در بریتانیا	۱۴-۲
۴۶	..... مساجد در لندن	۱-۱۴-۲
۴۷	..... شورای مساجد در برادفورد	۲-۱۴-۲
۴۷	..... کمیته عمل انگلستان موامیر مسلمانان	۳-۱۴-۲
۴۷	..... مرکز فرهنگ اسلامی ریجنت پارک	۴-۱۴-۲
۴۸	..... مساجد در بیرمنگام	۵-۱۴-۲
۴۸	..... مساجد در کمبریج	۶-۱۴-۲

فصل سوم: مراکز شیعه پژوهی در بریتانیا ۵۱

۵۱	..... مقدمه	۱-۳
۵۱	..... مراکز اسلامی شیعیان	۲-۳
۵۲	..... مرکز اسلامی انگلیس (ICEL)	۳-۳
۵۳	..... اهداف	۱-۳-۳
۵۴	..... امکانات عمومی در ساختمان مرکز اسلامی	۲-۳-۳
۵۴	..... امور آموزشی و پژوهشی	۳-۳-۳
۵۵	..... امور فرهنگی	۴-۳-۳
۵۶	..... امور انتشارات و مطبوعات	۵-۳-۳

- ۵۶..... ۶-۳-۳ امور مذهبی
- ۵۷..... ۴-۳ مجمع اسلامی جهانی
- ۵۸..... ۵-۳ مؤسسه‌ی امام خوئی
- ۶۳..... ۶-۳ مؤسسه مطالعات اسماعیلی لندن
- ۶۵..... ۷-۳ مرکز شیعیان خوجه
- ۶۶..... ۸-۳ مراکز اسلامی و مساجد و سازمان‌های اسلامی انگلیس با توجه به زبان و قومیت اعضا
- ۶۶..... ۱-۸-۳ مراکز عرب زبان‌ها
- ۶۶..... ۲-۸-۳ مراکز اردو زبان‌ها
- ۶۶..... ۳-۸-۳ مراکز فارسی زبان‌ها
- ۶۶..... ۹-۳ مطالعات اسلام‌شناسی و شیعه‌شناسی در دانشگاه‌های بریتانیا
- ۶۷..... ۱-۹-۳ دانشگاه بیرمنگام
- ۷۰..... ۲-۹-۳ کمبریج
- ۷۳..... ۳-۹-۳ دانشگاه آکسفورد
- ۷۵..... ۴-۹-۳ مرکز مطالعات اسلامی آکسفورد
- ۷۸..... ۵-۹-۳ دانشگاه لندن (مدرسه مطالعات آسیایی و آفریقایی (SOAS))
- ۷۹..... ۶-۹-۳ دانشگاه ناتینگهام
- ۸۰..... ۷-۹-۳ دانشگاه دورهام
- ۸۱..... ۸-۹-۳ دانشگاه بریستول
- ۸۳..... ۹-۹-۳ دانشگاه لیدز
- ۸۳..... ۱۰-۹-۳ دانشگاه لنکستر
- ۸۳..... ۱۱-۹-۳ دانشگاه شفیلد
- ۸۴..... ۱۲-۹-۳ نیوکاسل
- ۸۴..... ۱۳-۹-۳ مرکز اسلامی «توحید»؛ کانون فعالیت مسلمانان نیوکاسل
- ۸۵..... ۱۰-۳ بنیادهای اسلامی شیعی
- ۸۵..... ۱-۱۰-۳ گلاسکو

- ۲-۱۰-۳ دانشگاه گلاسکو ۸۵
- ۳-۱۰-۳ مرکز اسلامی الهدی گلاسکو ۸۵
- ۴-۱۰-۳ برادفورد ۸۶
- ۵-۱۰-۳ میدلندز غربی ۸۶
- ۶-۱۰-۳ بیرمنگام ۸۷
- ۷-۱۰-۳ منچستر ۸۷
- ۸-۱۰-۳ دانشگاه منچستر ۸۸
- ۱۱-۳ مجموعه کنفرانس‌ها، سمینارها، سخنرانی‌ها و کارگاه‌های مرتبط با حوزه‌ی شیعی ۸۸
- ۱۲-۳ سلسله نشست‌های بنیاد ایران‌شناسی ۸۸

فصل چهارم: شیعه پژوهی و شیعه پژوهان در بریتانیا ۱۰۱

- ۱-۴ مقدمه ۱۰۱
- ۲-۴ نظر علمای اسلام پیرامون استشرق و شیعه پژوهی ۱۰۲
- ۳-۴ شرق شناسی ۱۰۵
- ۱-۳-۴ تعریف واژه‌ی مستشرق (شرق شناس) ۱۰۵
- ۲-۳-۴ ادوار شرق شناسی ۱۰۷
- ۳-۳-۴ مراحل شرق شناسی ۱۰۸
- ۴-۴ اسلام شناسی ۱۰۹
- ۱-۴-۴ مراحل مطالعات اسلامی ۱۰۹
- ۲-۴-۴ مراحل مطالعات اسلامی در غرب ۱۱۶
- ۵-۴ اسلام پژوهی و شیعه پژوهی در میان اسلام پژوهان ۱۱۷
- ۱-۵-۴ پیشینه‌ی شیعه پژوهی از سوی مستشرقان ۱۱۷
- ۲-۵-۴ دیدگاه مستشرقان درباره‌ی خاستگاه تشیع ۱۱۸
- ۳-۵-۴ اظهار نظرهای متعدد، درباره‌ی پیدایش شیعه ۱۱۹
- ۴-۵-۴ پیدایش تشیع در روز سقیفه ۱۱۹

- ۱۲۱ ..... ۵-۵-۴ عثمان و بیعت با علی (ع) .....
- ۱۲۲ ..... ۶-۵-۴ پیدایش تشیع بعد از جنگ جمل تا شهادت حضرت علی (ع) .....
- ۱۲۳ ..... ۷-۵-۴ برآمدن شیعه از واقعه‌ی کربلا .....
- ۱۲۳ ..... ۸-۵-۴ عده‌ای نیز پیدایش شیعه را از سوی ایرانیان می‌دانند .....
- ۱۲۵ ..... ۶-۴ شیعه پژوهی در غرب .....
- ۱۲۵ ..... ۱-۶-۴ شیعه پژوهی بدوی .....
- ۱۲۶ ..... ۲-۶-۴ شیعه پژوهی آکادمیک و علمی (قرن ۲۰) .....
- ۱۲۹ ..... ۷-۴ امامت پژوهی در غرب .....
- ۱۳۱ ..... ۸-۴ دلایل بی توجهی غربیان به مطالعات شیعی .....
- ۱۳۲ ..... ۹-۴ زندگینامه و شرح مختصری از آثار شیعه پژوهان در بریتانیا، بعد از سال ۱۹۵۰ .....
- ۱۳۲ ..... ۱-۹-۴ آرتور استلی تریبون خاورشناس انگلیسی و متخصص الهیات .....
- ۱۳۳ ..... ۲-۹-۴ سید حسین محمد جعفری .....
- ۱۳۴ ..... ۳-۹-۴ دکتر جاسم محمد حسین .....
- ۱۳۶ ..... ۴-۹-۴ آندره نیومن .....
- ۱۳۸ ..... ۵-۹-۴ ویلفرد مادلونگ .....
- ۱۴۰ ..... ۶-۹-۴ ارزینا لالانی .....
- ۱۴۱ ..... ۷-۹-۴ حامد الگار .....
- ۱۴۲ ..... ۸-۹-۴ امیر باریک .....
- ۱۴۲ ..... ۹-۹-۴ فرهاد دفتری .....
- ۱۴۳ ..... ۱۰-۹-۴ سجاد رضوی .....
- ۱۴۴ ..... ۱۱-۹-۴ رضا شاه کاظمی .....
- ۱۴۵ ..... ۱۲-۹-۴ نورمن کالدر .....
- ۱۴۶ ..... ۱۳-۹-۴ اتان کولبرگ .....
- ۱۴۶ ..... ۱۴-۹-۴ رابرت گلیو .....
- ۱۴۷ ..... ۱۵-۹-۴ برنارد لوئیس .....

سخن مولف

تحقیق درباره‌ی دین اسلام، از اساسی‌ترین و مهم‌ترین موضوعات، درحیطه‌ی دین پژوهی محسوب می‌شود و مهم‌تر از آن پژوهش درباره‌ی فرقه‌ها و مذاهب اسلامی است، که مذهب تشیع با توجه به ویژگی‌های خاص خود، همچون: اعتقاد به امامت و ولایت، اعتقاد به مهدویت، عقلایی برخورد کردن با مسائل، اعتقاد به اصولی مانند تقیه، جهاد و پیوند دین و سیاست، بیش از سایر مذاهب اسلامی مورد توجه قرار گرفته است.

پرداختن به تشیع به نسبت تسنن بسیار اندک بوده است، با این حال، از ورای مطالعات اسلام شناسی در غرب، می‌توان سیری را برای شیعه شناسی در غرب ارائه نمود که انقلاب اسلامی ایران یکی از مراحل بسیار تأثیرگذار در بین این مراحل محسوب می‌شود. آنچه مطالعه درباره‌ی اسلام و بویژه تشیع را بیش از پیش دارای اهمیت می‌نماید، حضور قلبت‌های مسلمان شیعه در کشورهای غیراسلامی و لزوم توجه به ویژگی‌ها، چالش‌ها و فعالیت‌های آنان است که علیرغم تعداداندکشان، نمی‌توان آنان را نادیده انگاشت.

مسأله‌ی اصلی در پژوهش حاضر، بررسی مراکز شیعه پژوهی در بریتانیا بین سال‌های ۱۹۵۰ تا ۲۰۱۰ میلادی است که به طور کلی شامل مواردی از این قبیل است.

اول اینکه؛ شناخت اسلام شناسان و شیعه پژوهان این کشور و شاخصه‌های دیدگاه‌های آنان پیرامون مذهب تشیع و مسائل مرتبط با آن، که البته، طیف وسیعی از نظرات را شامل می‌شود که این رساله تلاش نموده آنها را با تقسیم بندی‌های مناسب، ارائه نماید.

دوم اینکه؛ وضعیت شیعیان ساکن در کشور بریتانیا؛ هر چند اغلب شیعیان بریتانیا، مسلمانان مهاجری هستند که عمدتاً از کشورهای اسلامی مانند ایران، لبنان، عراق، سوریه، پاکستان به این کشور مهاجرت نموده‌اند؛ اما نمی‌توان از دیگر شیعیان نیز غفلت نمود. بررسی مراکز شیعه پژوهی، وضعیت و هویت فرهنگی و مذهبی این شیعیان و خدماتی که آنان در راستای تبلیغ اصول شیعی و اسلامی انجام داده‌اند، واجد اهمیت بسیار می‌باشد. بدین لحاظ، رساله‌ی حاضر به روش توصیفی و تحلیلی و با

استناد بر منابع در دسترس، سعی دارد تا ضمن بررسی مسأله‌ی فوق، به مطالعه و بررسی وضعیت مساجد، مراکز شیعه پژوهی، دانشگاه‌ها و مؤسسات اسلامی در کشور بریتانیا، مصائب و چالش‌های مسلمانان و اثرگذاری و دیدگاه‌ها درباره‌ی انقلاب اسلامی ایران نیز بپردازد. شیوه سازماندهی کتاب حاضر به صورت زیر می‌باشد.

این کتاب به دو بخش تقسیم خواهد شد. بخش اول شامل مباحث آموزشی در زمینه ... می‌باشد. در بخش دوم ... بررسی خواهد شد. بخش دوم شامل فصول: کلیات، بررسی تحقیقات مشابه، تجزیه و تحلیل داده‌ها، نتیجه‌گیری و پیشنهادها می‌باشد. در پایان، بر خود لازم می‌دانیم از همه عزیزانی که در مراحل گوناگون آماده‌سازی این کتاب ما را یاری نموده‌اند، صمیمانه تقدیر و تشکر نمائیم.

سوسن قاسمی حیدری

بهار ۱۴۰۰